

dr hab. Alina Wróbel prof. UŁ

**Między teorią a praktyką wychowania, czyli
o znaczeniu
wiedzy pedagogicznej w działaniu**

Podstawowe konteksty prowadzonych rozważań

- Doświadczenia dotyczące profesjonalnej działalności wychowawczej
- Moja osobista pedagogia
- Obecna rola społeczno-zawodowa i tożsamość akademicka
- Zainteresowania badawcze skupione na teoretycznych podstawach wychowania, na pograniczu pedagogiki ogólnej i teorii wychowania
- Znaczenie kompetencji praktyczno-moralnych w działalności realizowanej przez pedagogów, w tym nauczycieli - wychowawców
- Stan pozornej ambiwalencji (wieloznaczność, niepewność, wzajemne przenikanie się)

Wprowadzenie

- Badanie teoretycznych podstaw działania wychowawczego wymaga przyjęcia określonych ustaleń na temat relacji, w jakich pozostają między sobą teoria i praktyka pedagogiczna
- Teorie pedagogiczne powstają na drodze poznania odnoszącego się do rzeczywistości wychowawczej, rozumianej jako wytwór człowieka i przedmiot ludzkiego doświadczenia
- Głównym celem formułowania teorii pedagogicznych jest pomoc człowiekowi w zrozumieniu istoty i sensu jego działania (w tym wychowania)

- Teoria to poznawczy wgląd w zjawisko/doświadczenie wychowania, wgląd w praktykę (B. Śliwerski)
- Tak interpretowana teoria pomaga zrozumieć owo doświadczenie oraz odślania jedność poznania i działania, pozwala także każdemu praktykowi dokonywać wglądu we własną działalność praktyczną
- Główne zadanie teorii to stwarzanie horyzontu rozumienia (D. Kubinowski)

Tradycje badawcze Katedry Teorii Wychowania WNoW UŁ

- Szeroko rozumiana Teoria Wychowania jako przestrzeń różnorodnych dyskursów (B. Śliwerski)
- Paradygmat interpretacyjny
- Pedagogika humanistyczna

Relacja teoria – praktyka pedagogiczna

- Teoria pedagogiczna jako teoretyczna wiedza pedagogiczna powstająca na skutek uprawiania pedagogiki
- Teoria służy do opisywania, wyjaśniania, rozumienia i interpretowania faktów, zjawisk i procesów edukacyjnych
- Teoria - rezultat poznania rzeczywistości edukacyjnej i prowadzenia dyskursu o niej

Praktyka pedagogiczna

- Podstawowa kategoria pedagogiczna
- Dziedzina działań praktycznych, obszar praktyki społeczno-kulturowej
- Bezpośrednia praktyka edukacyjna
- Pedagogiczne działanie
- Jest przedmiotem refleksji teoretycznej, czyli pedagogicznego myślenia i poznania/rozumienia, którego efektem jest naukowa wiedza pedagogiczna (teoria pedagogiczna)

Relacja teoria-praktyka jako element pedagogicznego myślenia

- Relacja między myśleniem a działaniem pedagogicznym
- *Praxis*
- Nie - dychotomiczne ujęcie (por. pedagogika instrumentalna)
- Rozumienie a/i nadawanie znaczeń
- Sens działania pedagogicznego
- Jakość profesjonalnej działalności pedagogicznej

Ukierunkowanie pedagogicznej refleksji teoretycznej:

- Zmiana, przekształcanie istniejącej rzeczywistości wychowawczej
i/lub
- Zrozumienie, opisanie i przygotowanie określonej oferty
interpretacyjnej

W drugim przypadku, uprawianie refleksji teoretycznej ma zapoczątkować/ inicjować rozumienie, będące podstawą tworzenia sensu własnego działania.

- Teoria pedagogiczna o tyle zyskuje praktyczne znaczenie, o ile staje się przedmiotem wewnętrznej recepcji praktyków wychowania oraz inspiruje do wysiłku rozumienia sytuacji, w jakiej przyszło im działać
- Działanie oparte na refleksji, staje się sposobem odnalezienia się w świecie, widzianym jako zmieniająca się rzeczywistość
- Refleksyjność- cecha procedur interpretacyjnych i praktycznego rozumowania

- Praktyczność wiedzy- zdolność do budzenia refleksji, zwłaszcza związanej z działaniem
- Podmiotowe bycie w świecie, zwłaszcza w rzeczywistości edukacyjnej
- Łączenie myślenia z działaniem (H. Arendt)
- W każdym świadomym działaniu pożytkujemy jakąś wiedzę (R. Kwaśnica)

- Relacja teoria-praktyka pedagogiczna zyskuje szczególne znaczenie, gdy odnosi się ją do świadomego i autonomicznego działania
- Odrzucenie dualizmu (dychotomii) tych dwóch sposobów bycia w świecie pedagogicznym
- Integralność poznania i działania
- Wzmocnienie antropologiczno-egzystencjalnej doniosłości ludzkiego doświadczenia, w tym doświadczenia działania
- Pedagogika ukierunkowana na działanie, refleksja podporządkowana zjawisku wywołującemu namysł (Max van Manen)

- Badaczka motywuje nie tyle zabieganie o zmianę rzeczywistości, ile podejmowanie wysiłku rozumienia praktyki pedagogicznej
- Każda sytuacja wychowawcza interpretowana jest jako wyjątkowe subiektywne doświadczenie, szczególna relacja interpersonalna, ma to podstawowe znaczenie dla refleksji pedagogicznej
- Komplementarność teorii i praktyki pedagogicznej
- Teoretyk wychowania zawsze uczestniczy w rzeczywistości wychowawczej (w działaniach), kiedy stara się ją zrozumieć

Dziękuję za uwagę